

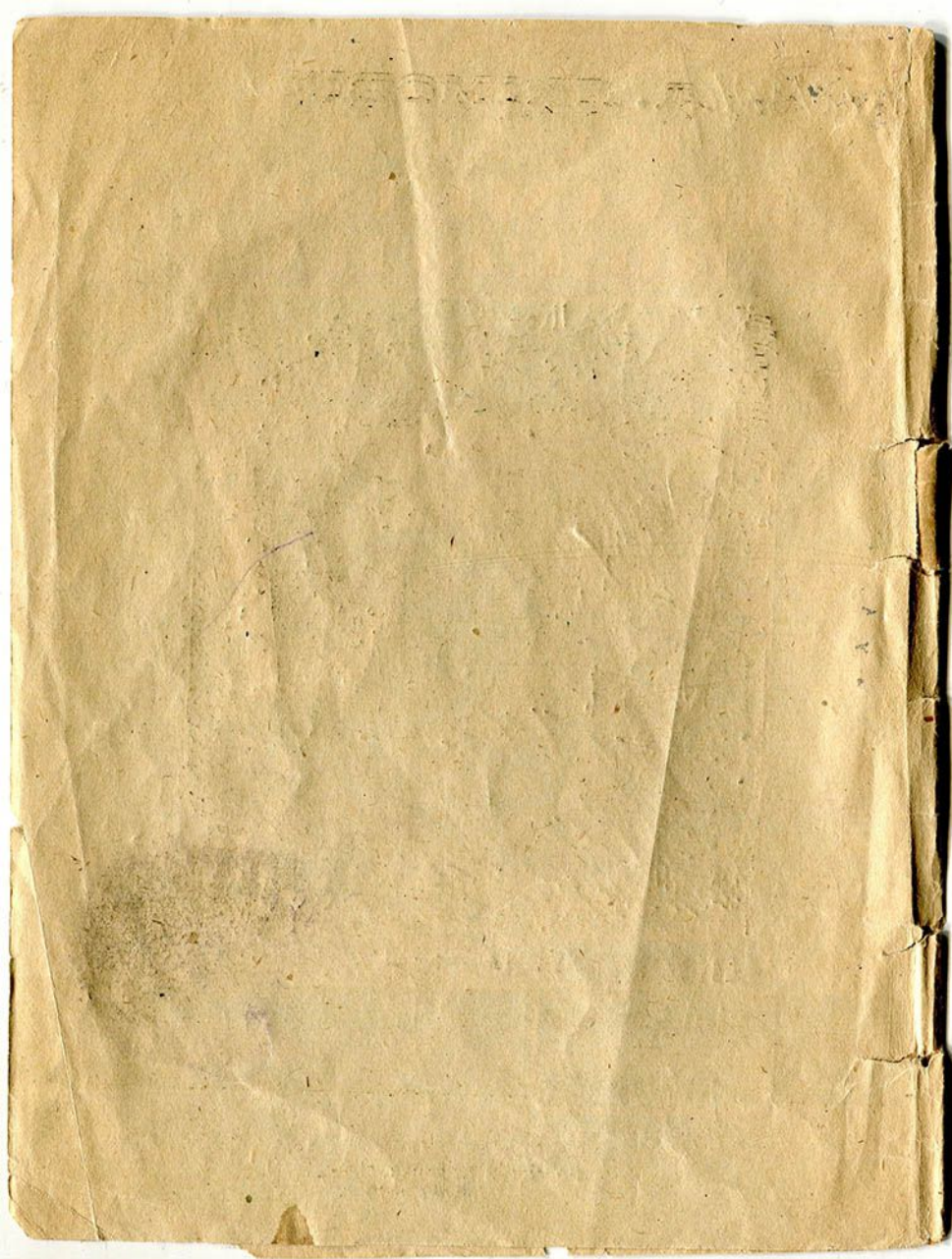
Ба 21802

ЯКІМОВІЧ
КАЗКА
ПРА СМЕЛАГА
ВОЖЫКА

ПЕРШАЯ
БІБЛІЯТЭЧКА
ШКОЛЬНІКА

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВYДАВЕЦТВА БССР
Рэдакцыя дзіцячай літаратуры
Мінск 1946

Ба 21802

ПЕРШАЯ БІБЛІЯТЭЧКА ШКОЛЬНІКА

А. ЯКІМОВІЧ

КАЗКА

пра

СМЕЛАГА ВОЖЫКА

~~6058~~
Ба 21802р.

Инд. 1953

М. л. аддсея
1994 г.

ДЗЯРЖАЎНАЕ ВЫДАВЕЦТВА БССР
Рэдакцыя дзіцячай літаратуры
Мінск—1946

1921/1921

25. 04. 2009

Сядзіць Зайка Шарачок пад зялёнай ёлачкай і горка плача. Ланкамі буйныя слёзы выцірае. А слёзы так і сыплюцца, як град, так і сыплюцца. Моцна, відаць, ужаліўся Зайка. Плача ён, бедны, ды ўсё прыказвае:

— Як-жа мне цяпер жыць на белым свеце?.. У-у-у-у... Калі так, дык і вераб'я скоры бойся.. Эх,— кажа,— пайсні хіба ды ўтапіцца з гора...

Плакаў Зайка, плакаў, нарэшце пабег тапіцца. Прыбягае на рэчку. І толькі намерыўся боўтуць з высокага берага ў ваду, як чуе:

— Гэй, касавокі, не бачыш, куды разагнаўся?!—
крычыць яму сваячніца Лісіца Хітрыца.— Дрэнна
ўсё-ж, скажу табе па шчырасці, мець касыя вочы.
Так і ўтапіцца можна...

— Вось гэта-ж мне і трэба,— кажа праз слёзы
Зайка Шарачок.— Толькі ўваду, толькі ўтапіцца.

— Што ты, браток, што ты?! Апамятайся,
што кажаш? Навошта табе тапіцца?

— Як гэта навошта? І ты-б не лепш зрабіла
каб цябе так набіў і пакрыўдзіў... у-у-у.— Зайка
захліпнуўся і не мог далей гаварыць.

— Хто набіў? Хто пакрыўдзіў? Нічога не ра-
зумею!

— Хто? Ды крываногі таўкач гэты—Вожык. І каб хто людскі,—пры апошніх словах Зайка выцер лапкай самую буйную слязу.

— Ай, ай, — яшчэ больш зацікавілася Лісца Хітрыца,—Вожык цябе набіў і пакрыўдзіў! Не спадзявалася, браток, не спадзявалася чуць такія навіны. Як-жа гэта хаця здарылася?!

Зайка прысеў на заднія лапкі і стаў апавядаць:

— Пайшоў я,—кажа,—нядаўна пад Бярозавую горку салодкай канюшынкi пашчыпаць. А тут і Вожык прыпёрся—паўзун гэты клышаногі—і давай па канюшыне качацца. Так і мне яе, так і топча. Хіба-ж магло стрымаць маё заячае сэрца гэтка здзек? Набраўся я храбрасці ды як закрычу

на яго!.. А ён замест таго, каб уцякаць, падбег да мяне ды давай лубасіць, ды давай іголкамі калоць,—я ледзьве жывы вырабіўся. У-у-у,—зноў расплакаўся Зайка Шарачок.

І ён не на жарты намерыўся скокнуць у ваду.

Шкада стала Лісіцы Хітрыцы Зайку. Як-ні-як, свой чалавек. І калі кожная там казюлька пачне яго крыўдзіць ды ўшчуваць, тады і сапраўды лепш утапіцца.

— Стой, пачакай, — кажа Лісіца, — не тапіся, браток. Я за цябе заступлюся. Ужо я пакажу яму, паўзуну гэтаму няшчаснаму! Як толькі ўбачу, адразу з'ем яго... Будзе ён ведаць! Будзе ён век мяне помніць!

— Заступіся, сястрыца, заступіся...

Зайка зарадаваўся і перастаў плакаць.

* * *

Прыбегла Лісіца Хітрыца да Бярозавай гары стала ў лагчынцы і выглядае, дзе той Вожык, які так бязлітасна пакрыўдзіў яе прыцеля Зайку Шарачка. Раптам якісьці цяжкі калючы клубок каменем упаў на яе спіну.

— Фф-р-р-р! пы-ы-х!—зафыркала і запыхкала над самаю яе галавою.—Фф-р-р-р! пы-ы-х!

Лісіца, доўга не думуючы, калі скокне, калі пабяжыць: па пнях ды па карчах, па кустах ды па

зарасніках... Толькі хвост пушысты мільгае, слядчы замятае.

Вожык толькі што перад гэтым варочаўся дахаты з Бярозавай гары і, як звычайна, каб скараціць дарогу, каціўся клубком, — дзе скокам, дзе бокам.

Вось у час такога цікавага падарожжа ён і не аглядзеўся, як апынуўся на Лі-

сіцнянай спіне: яна стаяла якраз пад самаю гарою.

Вожык так бедны перапалохаўся, што уплёўся лапамі ў густую шэрсць ды толькі фыркае, ды толькі пыхкае. І адарвацца баіцца, каб аб дрэва ці пень які не забіцца, і на Лісіцы ехаць страшна.

Лісца-ж тым часам думала, што ўжо смерць яе прышла. Прымчалася дадому і—у нару. Нара была вузкая, толькі як самой пралезці, і Вожык сарваўся. Зарадаваўшыся гэтаму, ён без аглядкі пакаціўся назад.

Сядзіць Лісца Хітрыца ў цёмнай нары і не чхне. „Вось гэта дык звер!..—думае яна.—Ну і адчайны! Не паспела аглянуцца, а ён ужо—і на спіну, і душыць, і коле. Не, век не буду сама з ім заводзіцца. За вярсту абыйдў, калі дзе стрэну“.

Сядзіць Лісца, а вылезці байца. „Хітры,—думае,—нябось, прытаіўся, чакае, ды не прычакацца-ж табе, таўкач няшчасны: памру, а не вылезу“...

Сядзіць яна так дзень, сядзіць другі. А на трэці чуе знаёмы голас:

— Гэй, кумка-галубка, ці жыва-здарава ты?
Што гэта не відаць цябе нешта? Я ўжо, прызнацца,
засумаваў без цябе...

Зарадавалася Лісіца Воўку Зубастаму і вылезла.
Вылезла і расплакалася.

— Што з табою, кумка-галубка?—пытае Воўк.—
Якое такое гора у цябе?

— Як-жа мне не плацаць,—кажа яна,—як не гараваць? Не толькі плацаць, а пайсці хіба ды ў ваду кінуцца. Усёроўна—смерць. Ён-жа мяне другі раз жывую не выпусціць.—І яна расказала куму, як ледзь не задушыў яе Вожык. Каб яшчэ чуць-чуць, дык канцы-б ёй былі.

Але Воук замест спачування давай рагатаць, давай сосмеху качацца. Смешна яму, каб Вожык Лісіцу задушыў.

— Чаго смяешся, —
з крыдай кажа Лі-
сіца. — Ён і цябе можа
задушыць. Ты толькі
пападзіся яму на
вочы.

Кажы яна так, а са-
ма сабе і думае: „Вось
падбухтору Воўка,
пакажа ён таму крываногаму паўзуну... Ужо ад

яго і духу не заста-
нецца. Будзе ён ве-
даць“.

— Добра, кумка, —
кажа нарэшце Воўк
Зубасты, — я за цябе
заступлюся.

— Заступіся, ку-
мок, заступіся, —
просіцца Лісіца.

— Я яго адным ду-
хам разарву! — хва-
ліцца Воўк.

* * *

Сказаў ён так і па-
бег шукаць Вожыка.

Бяжыць Воўк, бя-
жыць, аж галлё пад
нагамі трашчыць.

Зубамі загадзя ляскае, Вожыка смакуе.

Прыбгае да Бярозавай гары. Бачыць—нейкая капіца травы насустрач едзе; без каня і без воза—сама едзе. Разгледзеўся Воўк лепш—аж гэта і ёсць Вожык: начапляў на сябе ён лісця і вязе ў нару.

— Гэй, Вожык, ты што-ж гэта маю туму крыўдзіш,—завыў Воўк Зубасты і злосна ляснуў зубамі.

— Я... я...—хацеў нешта адказаць Вожык, ды з перапалоху язык у яго адабрала.

— Вось я цябе „наякаю“! — яшчэ зласней ляс-
нуў зубамі Воўк, і ў яго аж слінкі пацяклі. Воўк
на гэты час быў галодны і не мог больш трываць,

ён падскочыў да Вожыка і цапнуў яго ў сваю шырокую ляпу.

Але тут здарылася нешта такое, ад чаго у Воўка аж іскры пасыпаліся з вачэй. Выплюнуў ён Вожыка ды ходу далей ад бяды. Бяжыць, а за ім услед сцежка ад крыві: вядома, увесь рот скалоу яму Вожык.

Прыбег Воўк дахаты сярдзіты, сярдзіты, сядзіць і крывёю плюецца. Ідзе неўзабаве сусед яго Міхайла Іванавіч. Ubачыў ён, што Воўк крывёю плюецца.

— Што гэта, — кажа, — суседзе, з табою: ці не ў зубнога быў?

— Ай, Міхайла Іванавіч, — кажа Воўк Зубасты, — горш. — Ён расказаў суседу пра сваю бяду: як Вожык рэзаў яго вострымі нажамі ды калоў вострымі іголкамі. — Хоць ты ў лесе цяпер не жыві, хоць ты тапіцца ідзі...

— Ладна, брат, — сцудешыў яго Міхайла Іванавіч. — Я, брат, за цябе заступлюся. Як стрэну яго — заб'ю. Ужо я не дапушчуся, каб ён мне горла рэзаў. Лапай як стукну, дык і канцы яму будуць. Бач, які скрытны: нажамі рэжа! Пачакай-жа, я табе пакажу! — І Міхайла Іванавіч давай тупаць і гарачыцца. Так разгарачыўся, што гатоў хоць зараз ісці Вожыка біць. Але ўспомніў, што выбраўся рыбу лавіць, бо вельмі прагаладаўся за доўгі дзень.

— Бывай, брат, — кажа ён, — не турбуйся. Усё будзе, як я сказаў.

* * *

І Міхайла Іванавіч пайшоў. А Воўк астаўся дома. Страшна куды нос паказаць, каб зноў не нарвацца на таго Вожыка.

626084

Прышоў Міхайла Іванавіч на рэчку, сеў на беражку і заняўся рыбацтвам. Убачыць з берага рыбу, схопіць яе лапаю ды выкіне за куст. Або засадзіць лапу пад корч ці ў нару і выцягне ву-сатага рака.

Вось лавіў ён так, лавіў, а нарэшце парашыў і закусіць. „Ма-ыць, шмаць ужо рыбка набралася“, падумаў ён. „Ну і закушу наслыву!“ І ў Міхайлы Іванавіча загадзя пацяклі слінкі.

2 „Казка пра смелага вожыка“.

Літ. 1953 г. Гадзіннік. 6058

Прышоў ён за куст, а там—аніводнай рыбкі,
і ніводнага рака таксама. „Шго за праява,—бур-
чыць Міхайла Іванавіч,—куды-ж павзелася рыба?
Нібы скрозь зямлю правалася“...

Аж бачыць—недалёка Лісіна Хітрыца круціцца.

— Гэй, рыжуха, — гукнуў да яе Міхайла Іванавіч, — як табе не брыдка? Ды я... ды я-ж цябе самую зараз з'ем за такія штучкі!

— Што ты, Міхайла Іванавіч, — ласкава загаварыла Лісіца, — хіба-ж можна, каб я ды тваю рыбку з'ела?..

— А хто-ж, калі не ты?—зароў Міхайла Іванавіч.

— Ведаю хто,—шэпча яму здалёк Лісіца,—ды толькі сказаць баюся. Хіба на вушка, каб хаця не пачуў ён. А то не жыць мне тады.

Падышла Лісіца блізка да Міхайлы Іванавіча і шагнула яму на вуха:

— Вожык, каб я так жыла, сама бачыла...

Яшчэ больш усяхадзіўся Міхайла Іванавіч, яшчэ больш на Вожыка ўзлаваўся. Аж на месцы не ўстоіць... Так і гараць ад злосці яго вочы.

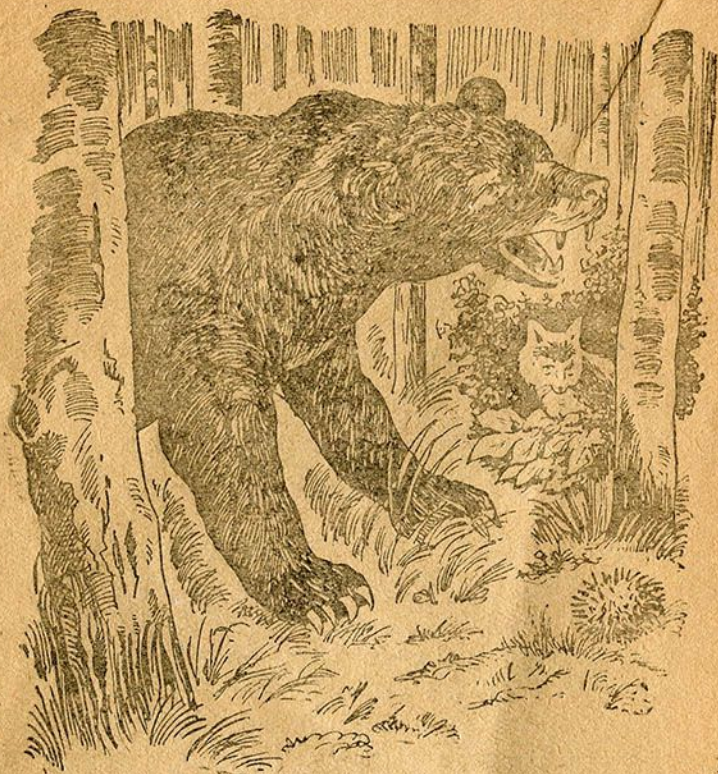
— Дзе ён, Лісічка, пакажы мне,—просіць Міхайла Іванавіч.

А Лісіцы толькі гэтага і трэба было: Міхайла Іванавіч ужо напэўна за ўсіх Вожыку адпомсціць. Яна з ахвотаю згадзілася паказаць Вожыкаву хату.

Вожык толькі што вярнуўся з палявання і цяпер соладка драмаў на мяккай пасцелі. Яму сёння добра пашанцавала: ён злавіў дзесятак жаб і мышэй, нарэшце натрапіў на птушыныя яечкі, ды і запіў імі свой багаты абед. Вось чаму зараз быў ён у добрым настроі і, дрэмлючы, думаў аб нядаўных прыгодах з Лісіцай і Воўкам. Пасля гэтых прыгод ён не на жарты стаў баяцца жыць на свеце. Але, мяркуючы па ўсім,—не толькі ён, Вожык, збаяўся Лісіцы і Воўка, наадварот,—хутчэй яны збаяліся яго. Бо калі-б не так, дык

чаго-ж паўцякалі ад яго і Лісіца і Воўк, не кажучы ўжо пра Зайку. Гэта апошняя наводзіла Вожыка на думку, што, мабыць, ён і ёсць самы дужы і грозны ў лесе звер. Ад гэтай думкі яму рабілася весела і прыемна. Як-ні-як—гэта не хаханькі! Аднак тут раптам успомніў ён, што ёсць яшчэ ў іхным лесе звер Міхайла Іванавіч—не раўня ні Лісіцы, ні Воўку, а пра Зайку ўжо і гаворкі няма. Гэтыя непрыемныя ўспаміны крышку астудзілі геройскі настрой ваяўнічага Вожыка. Але, як кажуць, пра воўка памоўка, а ён тут. Так было на гэты раз і з мядзведзем. Толькі Вожык падумаў пра яго, а ён тыц сюды, і не адзін нават.

Як убачыў іх Вожык, дык і скамянеў ад страху. Згарнуў у клубочак сваё шчацінне і падрыхтаваўся да смерці.

Палышоў Міхайла Іванавіч бліжэй да Вожыка, паглядзеў, паглядзеў, а пасля як зараве на ўвесь лес:

— Ах ты, абжора, сам з клана, а бач колькі рыбы маёй з'еў! Я-ж цэлую ноч лавіў. І як толькі цябе, абжора, не разарвала на кавалкі!.

Лісіца-ж тым часам аж душыцца сосьмеху: вядома, рыбку-то яна сама з'ела.

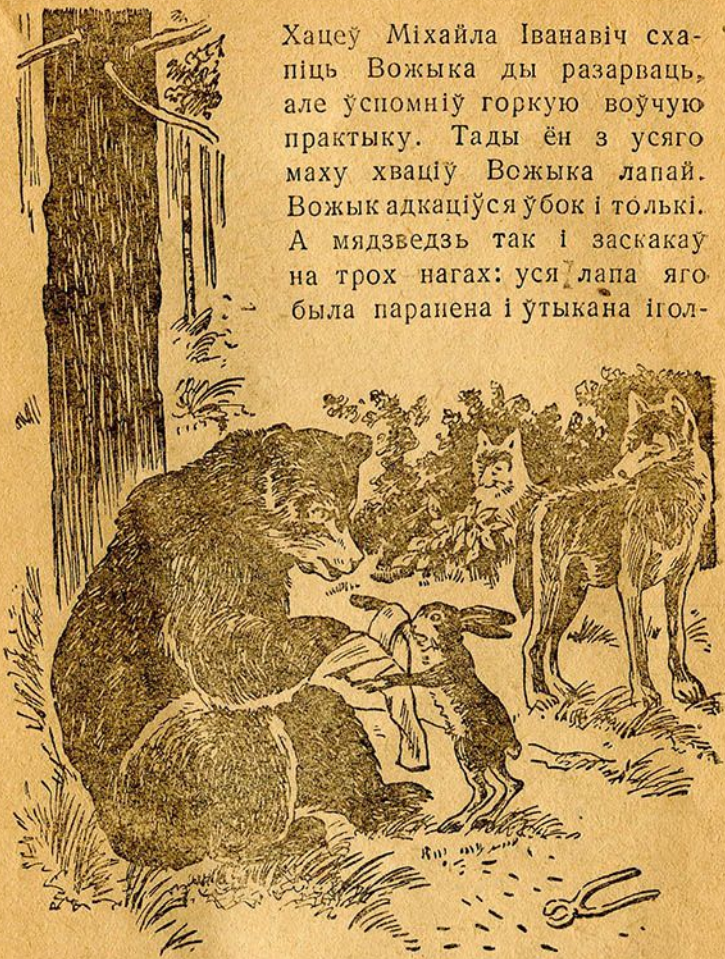
Лаяў Міхайла Іванавіч Вожыка, лаяў, а ён хоць-бы што. Нават не зварухнецца. Тут Міхайла

Іванавіч яшчэ больш уса-
дзіўся: ён-жа ў сваім лесе
звер над усімі звярамі, і кожны
павінен не толькі слухацца
яго, а і дрыжаць перад ім!
А Вожык не лічыць патрэбным
нават глянуць на яго грозную
асобу: паеў усю рыбу і не лыс.

Хачеў Міхайла Іванавіч сха-
піць Вожыка ды разарваць,
але ўспомніў горкую воўчую
практыку. Тады ён з усяго
маху хваціў Вожыка лапай.
Вожык адкаціўся ўбок і толькі.
А мядзведзь так і заскакаў
на трох нагах: уся лапа яго
была паранена і утыкана ігол-

камі. Заенчыў ён ад болю ды ходу далей ад бяды на трох нагах. Лісіца за ім.

Выцягнуў. Вожык галаву з калючак на свет і бачыць: Міхайла Іванавіч дае драла на трох нагах, і Лісіца Хігрыца за ім ледзь паспявае. Тут ён расхрабрыўся ўжо як мае быць.

— Трымай іх, трымай разбойнікаў! — закрычаў ён наўздагон.

Мядзведзю здалася, што Вожык даганяе іх, ён апусціўся на ўсе чатыры лапы і, не звважаючы на страшэнны боль, так паймчаўся, толькі лес трашчыць.

Вось прыбеглі Міхайла Іванавіч з Лісіцай да Воўка і Зайкі.

— Ну як, задушыў Вожыка? — пытае Воўк.

— Задушыў, задушыў, — перадражніў яго злосны Міхайла Іванавіч. — Бачыш, як ён мяне пакалечыў, — і ён выставіў наперад сваю скрываўленую лапу. — Так пекануў, — кажа, — мяне па лаше гэты звяруга, што я ледзь не памёр ад болю. Ах, Зайка, вазьмі абцужкі, павыцягвай з лапы іголки. Цярпень не магу.

Узяў Зайка абцужкі, павыцягваў з лапы іголки і перавязаў яе бінтам.

Вось паселі звяры ў рад і сталі бедаваць, сталі думу думаць, як ім Вожыка перамагчы. Але што ні прыдумаюць, усё не так. Нарэшце Лісіца і кажа:

— Хадзем хіба на
яго ўсе разам. Быць
не можа, каб рады
не далі.

Прапанова Лісіцы
была самая разум-

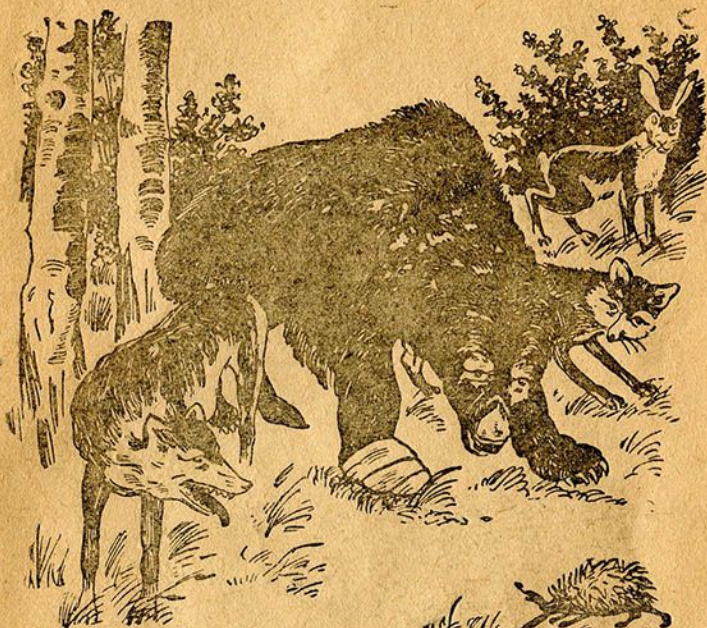

ная, і ўсе ахвотна з ёю
згадзіліся.

Выстраіліся зьяры адзін
за адным і пайшлі. Спера-
раду ішоў самы галоўны
звер—Міхайла Іванавіч,

за ім—Воук Зубасты, за Воукам—Лі-
сіца Хітрыца, а за Лісіцаю — Зайка
Шарачок. Ідуць і разважаюць паціху,
як ім Вожыка перамагчы.

Лісіца і кажа:

— Лепш за ўсё разарваць яго на кавалкі. Ты, Міхайла Іванавіч, як самы дужы, будзеш цягнуць за галаву, ты, Воўк Зубасты, і ты, Зайка Шарачок, за хвост,—вось у вас і роўная сіла будзе. А я

буду каманду падаваць. Як крыкну—раз, два, тры—дзяры!—дык вы і рвіце яго.

Усе зноў згадзіліся з Лісіцынай прапановай. І сапраўды, лепш за яе не прыдумаеш, хоць-бы размудрыўся.

Прышлі яны да Бярозавай гары, глядзяць і вачам не вераць: на палінцы пад гарою Вожык

душыць страшную атрутную змяю. І так смела і адважна распраўляецца з ёю... Зайка тут-жа і самлеў: ён не мог бачыць такой жахлівай сцэны. Лісіцу з перапалоху сханіў живот, і яна хутчэй набегла ў кусты. У Воўка Зубастага забарабанілі зубы. Нават у Міхайлы Іванавіча закалаціліся паджылкі.

— Не,— кажа Міхайла Іванавіч,— з такім страш-
ным зверам жарты кароткія. Ён нават атрутнай
змяі не баіцца, не то што нас.

Завярууся ён ды ходу, а за ім і ўсе звяры.
З таго часу ўсе яны баіцца Вожыка і не ча-
паюць яго. Толькі адна Лісіца Хітрыца прыдумала
спосаб, як Вожыка перамагчы, але нікому аб
гэтым не сказала. Ды і самой ёй не заусёды
гэты спосаб удаецца.

Рэдактар *В. Няміра*
Тэхрэдактар *Я. Карпіновіч*
Канэктар *І. Сакалоўскі*

АТ 011.9 Пад ісана да друку 2/VIII—45г. Тыраж 20 000 экз.
Папера 70×108/₃₂ Вуч.-аўт. арк. 1 Друк. арк. 1. З. 197.

Друкарня ім. Сталіна, Мінск, Пушкіна, 55. 4

+

1891

THE

1891

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF COMPARATIVE ZOOLOGY
AND ANATOMY
HARVARD UNIVERSITY
CAMBRIDGE, MASS.

ЦАНА 1 руб.

1964-к

В000000027648 16

Дзяржаўнае Выдавец

„Перша я

бібліятэчка

школьніка“

Для дзяцей

малодшага

і сярэдняга

ўзросту

на 1946 г.

- М. Горкі — Дзед Архіп і Лёнька*
А. Пушкін — Казкі
В. Караленка — Куплены хлопчык
І. Тургенеў — Муму
Н. Лескоў — Чалавек на варце
В. Гаршын — Сігнал
Я. Купала — Сыны і іншыя вершы
Я. Бодас — Міхасёвы прыгоды
М. Дынькоў — Міколка-паравоз
М. Дынькоў — Пра смелага ваяку
Мішку і яго слаўных
таварышоў
Я. Маўр — Палескія рабінзоны
А. Якімовіч — Каваль Вярнідуб

НА БЕЛОРУССКОМ ЯЗЫКЕ

А. Якимович

СКАЗКА ПРО СМЕЛОГО ЁЖИКА

Государственное Издательство БССР

Минск 1946